

EXERCITIILE MILITARE DIN POLIGONUL ANADALCHIOI, IMORTALIZATE PE PELICULĂ CINEMATOGRAFICĂ, ÎN ANUL 1927

Dr. Elena ZÎRNĂ*

Odată cu făurirea, la 1 decembrie 1918, a statului național unitar, România a intrat într-o nouă etapă a evoluției sale istorice, evoluție ce presupunea, pe de o parte, refacerea și dezvoltarea activităților materiale și spirituale în cadrul unui organism omogen-funcțional și, pe de altă parte, consolidarea Marii Uniri, apărarea integrității teritoriale, bune și trainice relații cu toate statele. În raport cu asemenea cerințe fundamentale, statul român era dator să adauge noi valori la cele existente și să-și perfecționeze mijloacele de progres, punând la baza lor funcții moderne¹.

Reporteri de război, în timpul unei misiuni

Așa se face că, alături de mass-media, cinematografia și-a dovedit forța de penetrare a conștiinței prin stimularea senzorială și emoțională. Prin urmare, după Primul Război Mondial, rolul și rostul cinematografului au fost reevaluate, aducând cea de-a șaptea artă printre preocupările autorităților militare.

* Expert arhivist, Depozitul central de arhivă, Pitești, e-mail: elenamiha19@yahoo.com

¹ *** *Cultură și societate. Studii privitoare la trecutul românesc*, Editura Științifică, București, 1991, p.104.

După chemarea sub drapel a forțelor militare române, în noaptea de 15/28 august 1916, s-a simțit din ce în ce mai mult nevoia de documentare a armatei române aflate în campanie. În acest sens, s-a înființat Serviciul Fotografic al Armatei Române, conform Ordinului Marelui Cartier General nr. 1041 din 29 noiembrie 1916², prima instituție de profil subvenționată exclusiv din bugetul statului.

Această instituție, nou înființată, a avut scopul de a trimite pe front operatori care fotografiau, atât în zonele operative, cât și în spatele frontului. Vederile luate de aceștia trebuiau să fie interesante din mai multe puncte de vedere: al propagandei prin imagini în țările aliate și neutre, al istoriei și artei și nu în ultimul rând, al documentării militare pentru constituirea arhivei Serviciului Fotografic al Armatei Române și implicit a Marelui Cartier General (după război Marele Stat Major)³.

Serviciul Foto-Cinematografic, desemnat prima dată prin acest titlu compus în 14 februarie 1919, când a trecut din subordinea Marelui Cartier General în subordinea Direcției IV Geniu⁴, a avut o intensă activitate de-a lungul războiului, mărturie fiind realizările fotografice păstrate în fototeci de muzee și biblioteci, dar și cele ale cineaștilor, mai spectaculoase și cu un efect rapid asupra publicului, prin rularea peliculelor atât în mediul cazon, cât și civil⁵.

Dacă la începuturile activității sale, cinematograful i s-a atribuit rolul de propagandă, în anii ce au urmat, acestea i s-au atribuit rolurile de distracție și deconectare, iar apoi, după 1925, i-a fost destinat și un rol în educația și instrucția militară.

Atât în timpul primei conflagrații mondiale, dar mai ales după încheierea ostilităților, s-a simțit nevoia de informare vizuală a publicului și a autorităților, precum și nevoia de instrucție a militarilor. Toate acestea au dus la creșterea importanței Serviciului Foto-Cinematografic al Armatei Române, care s-a ocupat cu înregistrarea, prelucrarea și distribuția, spre vizionare, a filmelor de propagandă, moral-educative și de instrucție militară.

Ne vom opri atenția asupra filmelor în care au fost prezentate exerciții de specialitate, ce au venit în completarea instrucției tehnico-

² Depozitul central de arhivă (în continuare Dp.C.A.), fond *M.St.M.-Secția 2 Informații*, dosar 472, f. 286-287.

³ Prof.dr. Adrian-Silvan Ionescu, *Războiul cel Mare: fotografia pe frontul românesc :1916-1919*, Editura Institutului Cultural Român, București, 2014, p.26.

⁴ *Ibidem*, p.30.

⁵ *Ibidem*, p.28.

tactice a militarilor. Aceștia trebuiau să fie pregătiți în orice moment pentru a face față unui eventual conflict. Deoarece, în primii ani interbelici, fondul cinematografic al serviciului nu conținea astfel de filme, s-a impus cumpărarea lor din alte țări, precum Germania, Cehoslovacia, Italia și Franța ⁶.

De-a lungul timpului, Ministerul de Război avea să constate că achiziționarea acestor filme din străinătate subția destul de mult bugetul armatei. Tocmai de aceea, începând cu anul 1927, s-a încercat și într-o mare măsură s-a și reușit, ca aceste filme să se înregistreze la noi în țară, nu numai la Serviciul Foto-Cinematografic al armatei, ci și la centrele de instrucție ale infanteriei, cavaleriei, artileriei, genului și aero, dar tot cu ajutorul operatorilor cinești ai acestui serviciu.

În acest sens, în dorința organizării unei mai temeinice pregătiri profesionale de război a unităților și militarilor, factorii decizionali din Ministerul de Război au ordonat încă din 1925, cumpărarea și dotarea tuturor marilor unități (corpuri de armată) ale armatei române cu câte un aparat de cinematografiat. De asemenea, a fost necesară angajarea unor operatori care să mănuiască aceste aparate, aleși fie din rândul militarilor, fie civili reangajați.

Filmele patriotice, moral-educative, dar mai ales cele de instrucție militară și tehnico-tactice realizate de specialiștii Serviciului Foto-Cinematografic al armatei au fost înregistrate și difuzate în garnizoanele corpurilor de armată cu ajutorul posturilor mobile de cinema, așa numitele „caravane cinematografice”. Acestea au realizat anual turnee cinematografice, prin care filmele au ajuns la populație. Prin organizarea acestor turnee s-a urmărit deschiderea orizontului spre cunoaștere, dar mai ales, în perioada interbelică, pregătirea temeinică a personalului armatei.

În acest sens, în septembrie 1927, Secția 3 Operații a Marelui Stat Major și Serviciul Foto-Cinematografic al armatei, au hotărât înregistrarea unor exerciții demonstrative tehnico-tactice, concretizate în filme didactice, de scurtă durată, cu un mare impact la public, folosind experiența și pregătirea specialiștilor operatori ai serviciului: căpitanul inginer Alexandru Dumitrescu (șeful serviciului)⁷, locotenentul Stănescu

⁶ Dp.C.A., fond *M.St.M.-Sectia 5 Instrucție*, dos. 119, f.29-38 și f.84-162.

⁷ S-a născut la 2 octombrie 1896, în localitatea Șuța Seacă, județul Dâmbovița. A fost elev al Școlii Militare de Artilerie și Geniu, începând cu 1 octombrie 1915. A fost bursier al școlii, iar la 1 iulie 1916, după absolvire, a fost repartizat la Batalionul 5

Victor⁸, locotenentul Lupiș Mihai⁹, sublocotenentul Iliescu Dima¹⁰, maestrul fotograf șef Nicolaie Barbelian¹¹.

Pionieri, având gradul de plutonier. A fost mobilizat la 15 august 1916, luând parte la lupte alături de camarazii săi din Batalionul 5 Pionieri și Batalionul 9 Pionieri. După încheierea războiului, a urmat cursurile Școlii Speciale de Geniu, care l-au ajutat să devină un foarte bun specialist în arma geniului și transmisiunilor. După terminarea școlii, în ianuarie 1922 a fost mutat la Regimentul de Specialități, unitate ce avea în componența sa mai multe companii „speciale”: radio și transmisiuni, compania columbofilă, foto-cinematografie, proiectare, transmisiuni. Lui i s-a încredințat comanda companiilor columbofile și foto-cinematografice. În 1924 a fost numit șef al Serviciului foto-cinematografic al armatei, din Regimentul de Specialități, transformat în Regimentul de Transmisiuni. A avut gradul de căpitan. Sub conducerea sa, au fost realizate filme cu caracter propagandistic, documentare-patriotice, istorice, precum și filme de instrucție militară tehnico-tactică. Toate acestea aveau să fie difuzate în cazărmi și contribuiau la completarea și perfecționarea instrucției militarilor români, la educarea și dezvoltarea lor, pe de-o parte, iar pe de alta au avut și rolul de deconectare a militarilor. Pentru pregătirea militară superioară pe care a dobândit-o și perfecționat-o după încheierea Marelui Război, căpitanul Alexandru Dumitrescu a primit Medalia „Victoria” în anul 1921 și Ordinul „Steaua României” în gradul de cavaler, în anul 1927. (datele au fost extrase din memoriul original aflat la Dp.C.A., fond *D.C.I./1974*, dosar crt. 4966).

⁸ S-a născut la 12 iunie 1900 în Ploiești; după terminarea Școlii Militare de Geniu, în 1922 a fost încadrat la Batalionul de specialități din cadrul Regimentului de Transmisiuni, având gradul de sublocotenent; în 1926 a fost înaintat la gradul de locotenent, an în care a fost și numit comandant al Serviciului Foto-Cinematografic, comandă pe care a deținut-o până în anul 1930; în 1934 a fost înaintat căpitan și a activat în cadrul Regimentului 2 Transmisiuni; în 1939 a fost avansat maior, fiind mutat în Secția Pregătire Militară a Școlii Politehnice București; în anul 1944 a fost avansat la gradul de locotenent-colonel, desfășurându-și activitatea în Regimentul 3 Transmisiuni Aero; a participat la campaniile din 1941-1942 și 1944-1945; pentru fapte de arme a fost decorat cu Ordinele „Coroana României” în grad de cavaler și „Steaua României”, cls. a V-a, cu spade și panglică de Virtute Militară (datele au fost extrase din memoriul original aflat la C.S.P.A.M.I., fond *C.M. Oraș București*, lit.S, dosar 928).

⁹ S-a născut la 7 noiembrie 1890, în comuna Hociungi, fostul județ Roman; în august 1916 a fost mobilizat la partea activă a Secției 3 Fotografie din Regimentul de Transmisiuni și a plecat pe front; în mai 1922 a fost înaintat la gradul de sublocotenent în rezervă, în viața civilă fiind maestru cls. a III-a; în 1923 a fost încadrat la Serviciul Foto-Cinematografic al armatei; în anul 1927 a fost avansat la gradul de locotenent în rezervă; a decedat în aprilie 1938, în Spitalul Militar „Regina Elisabeta”; pentru faptele de arme din campania 1916-1918 a fost decorat cu Medalia „Bărbăție și Credință”, cu spade, cls. a II-a (datele au fost extrase din dosarul de cazier aflat la C.S.P.A.M.I., fond *DCI-Caziere-angajați civili*, dosar 1649).

¹⁰ S-a născut la 22 ianuarie 1904 în Găești, Regiunea Pitești; la 1 iulie 1927 a fost încadrat la Serviciul Foto-Cinematografic al armatei din Regimentul de Transmisiuni, cu

Am identificat în documentele cercetate câteva titluri de exerciții de pregătire militară propuse a se filma la sfârșitul anului 1927, împărțite pe categorii de arme, pe care le redăm în continuare¹²:

- pentru arma infanterie: *Organizarea infanteriei până la companie, Plutonul în defensivă, Compania în defensivă, Diferite amplasamente de mitraliere, puști mitraliere, Ocuparea unui teren cucerit cu plutonul, Executarea unei incursiuni cu grupa de luptă și cu plutonul, Funcționarea grupei și plutonului de comandă în luptă*;

- pentru arma cavalerie: *Manevra și lupta escadronului, Manevra și lupta escadronului de artilerie, Manevra și lupta unei secții de auto și moto mitraliere, Manevra și lupta unui grup de descoperire*;

- pentru arma artilerie: *Cinematografierea unui exemplar din fiecare gură de foc în serviciu, în formațiunile: „În bătae și în baterie; Întrebuințarea artileriei în luptă: artileria la avangardă, marș, luarea contactului, angajarea, recunoașteri, ocuparea și organizarea poziției; Distrugerea materialului sau facerea lui inapt în mâna inamicului; Diferitele adăposturi necesare artileriei - execuția lor în detaliu și Apărarea apropiată a unei baterii și a unui divizion*;

- pentru arma geniu: *Distrugeri: un pod cu boltă de zidărie, pod beton armat, pod metalic, pod lemn; Camuflaje: prin fum, prin perdele, prin mijloace improvizate și camuflarea lucrărilor de fortificație; Poduri improvizate; Linii telefonice de campanie: tipuri de cabluri și bobine, întreținerea cablului și întinderi de linii; Posturi telefonice de campanie: tipuri de telefoane și centrale, post telefonic final instalat, post telefonic central izolat; Posturi de telefonie optică: tipuri de aparate, posturi instalate; Instalarea posturilor t. f. f.: punerea la punct a posturilor, regularea și lucru la aparate: transmitere, recepție, împachetarea posturilor și transportul lor, exerciții diferite cu aparate în diferite situații.*

gradul de sublocotenent; în mai 1931 a fost avansat la gradul de locotenent; în martie 1938 a fost avansat căpitan, fiind deja mutat în Regimentul 5 Pionieri; în noiembrie 1944 a fost avansat la gradul de maior; în octombrie 1945 a fost avansat locotenent-colonel (datele au fost extrase din memoriul original aflat la C.S.P.A.M.I., fond C.M. Oraș București, lit.I, dosar 513).

¹¹ Vezi pe larg lucrarea prof. dr. Iulian-Stelian Boțoghină: *Reconstituiri biografice: maestrul Nicolaie Barbelian, fotograf și cineast al armatei române* apărută în „Colecția de studii: Tradiție, istorie, armată”, coordonatori: conf.univ.dr.habil. Olimpiu Manuel Glodarenco, dr. Cristina Constantin, ediția a III-a, vol. I, Editura SITECH, București, 2016.

¹² Dp.C.A., fond Regimentul de Transmisiuni, dosar 547, f.81-84.

Aceste filme cu exerciții practice de instrucție a militarilor, executate pe teren deschis, fiind la prima încercare, nu au fost printre cele mai reușite din punct de vedere tehnic, dar au fost, totuși, destul de bine primite de către militari, fascinați mai mult de imaginile mișcătoare decât de mesajul transmis. Practic, acestea au fost cele mai solicitate de către unitățile militare din țară, pentru a fi vizionate în cazărmi, fiind extrem de utile în completarea și perfecționarea instrucției militarilor.

Au fost elaborate o serie de instrucțiuni, pe care operatorii Serviciului Foto-Cinematografic al armatei le-au urmat de fiecare dată când înregistrau exercițiile demonstrative, anume: s-a avut în vedere a se cinematografia exercițiile în care se executau trageri de luptă. De-a lungul timpului, acestea aveau să contribuie la pregătirea trupelor în cazul unui eventual război. Trebuiau evidențiate părțile principale ale acțiunii care era prezentată în film. Totodată, terenul pe care se desfășurau operațiunile trebuia ales astfel încât să corespundă cât mai mult exercițiului executat, în funcție de armă. De asemenea, erau alese anumite garnizoane pentru filmare, ținându-se cont de peisajele oferite, de spațiul de filmare, care trebuiau să fie cât mai generoase.

Aceste filme realizate de-a lungul timpului de specialiștii Serviciului Foto-Cinematografic al armatei au fost filme didactice de instrucție, care aveau să completeze arhiva Marelui Stat Major.

Așa se face că, pentru punerea în aplicare a ordinului Marelui Stat Major nr. 2855 din 26 iulie 1927¹³, Serviciul Foto-Cinematografic al armatei a hotărât cinematografierea tuturor exercițiilor demonstrative de instrucție militară, executate pentru fiecare armă în parte. În acest sens, inspectoratele tehnice de arme din întreaga țară au făcut propuneri cu privire la tipul exercițiilor ce urmau să fie înregistrate pe peliculă, unitățile militare care erau desemnate pentru pregătirea exercițiilor de instrucție, precum și datele când acestea aveau să fie gata pentru cinematografiere.

Ne vom opri atenția asupra exercițiilor de instrucție tehnico-tactică din arma *artilerie antiaeriană*, care au fost pregătite de militarii Regimentului de Artilerie Antiaeriană din București, comandat de colonelul Dumitru Sturza.¹⁴

Aceste exerciții constau în tragerile de luptă cu armament de apărare contra aeronavelor, executate an de an, cu scopul completării și perfecționării instrucției militarilor. Pentru îndeplinirea scopului urmărit,

¹³ Idem, fond *Marele Stat Major – Secția 5 Instrucție*, dosar 119, f.55-70.

¹⁴ Idem, fond *Regimentul Artilerie Antiaeriană*, dosar 59, f.28.

au fost propuse a se înregistra pe peliculă o parte din manevrele executate în 26, 27 și 28 septembrie 1927¹⁵. Întreg arsenalul necesar, împreună cu specialiștii operatori ai Serviciului Foto-Cinematografic al armatei aveau să se deplaseze din București în poligonul din localitatea Anadalchioi, județul Constanța, unde au avut loc tragerile propriu-zise. Operațiunea avea să înceapă la 10 septembrie 1927, cu îmbarcarea materialului la București și transportul cu trenurile, la Constanța și avea să ia sfârșit pe data de 12 octombrie 1927, conform unui program dinainte stabilit.¹⁶

Ordinea de bătaie a cadrelor militare și subunităților din Regimentul de Artilerie Antiaeriană, care au participat la exercițiile de instrucție, a fost următoarea: comandantul regimentului-colonelul Dumitru Sturza, locțiitorul acestuia-colonelul Dumitru Mavrocordat, șeful Biroului mobilizării-maiorul Victor Roată, medicul unității-locotenentul Constantinescu, ofițerul responsabil cu armătura-locotenentul Mircea dimitrescu, șeful Serviciului materiale-căpitanul Negrescu, comisarul special-locotenentul Georgescu, ofițerul responsabil cu verificarea gazelor-locotenentul Grigore Jalbă, precum și un ofițer responsabil cu "biblioteca"-locotenentul Eugeniu Plesnilă. Alături de aceștia, au participat toți ofițerii și subofițerii încadrați în divizioanele din compunerea Regimentului de Artilerie Antiaeriană, respectiv divizioanele 1,2,3,4 și 5.¹⁷

Pentru deplasarea la Constanța a personalului mai sus menționat, a întregului armament, precum și a aparaturii necesară imortalizării exercițiilor pe peliculă, au fost puse la dispoziția regimentului trei trenuri cu 80 de vagoane, care au plecat din Gara Dealul Spirei, la orele 15.59, în zilele de 16,17 și 18 septembrie și au sosit la Constanța în zilele de 17,18 și 19 septembrie¹⁸. Materialele și armamentul încărcate în vagoane au fost: trei tunuri de 75 mm franceze, 12 tunuri de 76,5 mm fixe și semi-fixe, trei autotunuri, o autocisternă, trei autocamioane, 8 proiectoare, două posturi de ascultare, două remorci pe roți¹⁹.

A fost asigurat și transportul personalului angrenat în tragerile de instrucție demonstrative, respectiv 45 ofițeri, 36 militari reangajați, 900

¹⁵ Idem, fond *Marele Stat Major – Secția 5 Instrucție*, dosar 119, f.68.

¹⁶ Idem, fond *Regimentul Artilerie Antiaeriană*, dosar 59, f.25.

¹⁷ *Ibidem*, f.28.

¹⁸ *Ibidem*, f. 29.

¹⁹ *Ibidem*, f.35.

cadre inferioare-trupă și 20 de cai²⁰, precum și a operatorilor care mânuiau aparatele de înregistrat.

Pentru ca exercițiile de tragere cu armament de apărare antiaeriană și cinematografierea lor să se desfășoare în cele mai bune condiții, au fost implicate mai multe instituții: Secția transporturi militare din Marele Stat Major, Direcția C.F.R., Direcția Aeronauticii, Depozitul central de muniții, Inspectoratul General al Aeronauticii, Institutul Geografic al armatei, Direcția Generală a Poștelor, Comandamentul Garnizoanei Constanța și, nu în ultimul rând, Serviciul Foto-Cinematografic al armatei²¹.

Așa cum am menționat mai sus, organele decizionale ale Marelui Stat Major au hotărât a se filma o parte din aplicațiile executate în Poligonul Anadalchioi, respectiv cele din zilele: 26, 27 și 28 septembrie 1927. În acest sens, pentru plata misiei personalului angrenat și pentru achitarea transportului aparatelor de cinematografiere, Marele Stat Major a pus la dispoziția Serviciului Foto-Cinematografic suma de 100.000 lei. Acești bani erau administrați de către Serviciul casieriei. În cazul în care aceste cheltuieli aveau să fie depășite, se putea solicita ordonanțarea unei noi sume²².

Exercițiile de instrucție tehnico-tactică pregătite de militarii Regimentului de Artilerie Antiaeriană în vederea cinematografierii, s-au desfășurat conform unui program dinainte stabilit, structurat pe șapte capitole²³.

Astfel, capitolul I cuprinde cinci subcapitole, în care sunt prezentate materialele de artilerie antiaeriană în bătaie, gata pentru marșul de la București la Constanța, structurate pe categorii: tunurile mobile cu tracțiune mecanică (tunul francez de 75 m/m, tunul de 57m/m, autotunul de 75 m/m și autotunul de 57 m/m), tunurile mobile cu tracțiune hipomobilă (tunul Skoda de 76,5 m/m, model 1925 și tunul Skoda de 76,5 m/m, model 1917), tunurile semi-fixe (tunul francez de 75 m/m, tunul Skoda de 76,5 m/m și tunul de 57 m/m). Alături de acestea au mai participat la trageri două mitraliere de apărare antiaeriană și două posturi de ascultare.

²⁰ *Ibidem*, f.38.

²¹ *Ibidem*, f.38-39.

²² *Idem*, fond *Marele Stat Major – Secția 5 Instrucție*, dosar 119, f.68-69.

²³ *Ibidem*, f.73.

În capitolul II sunt descrise etapele: debarcarea în poligon, instalarea materialului antiaerian pe poziție, montarea tunurilor și a celorlalte aparate, verificarea și camuflarea acestora.

Capitolul III se referă la materialul de apărare antiaeriană care este gata pentru tragere, cu militarii la posturi.

În capitolul IV sunt prezentate operațiunile pe care trebuie să le execute militarii care deserveșc tunurile, anume: adunarea servanților, echiparea și trecerea la posturi, recunoașterea și urmărirea obiectivului la tun, deschiderea focului și executarea câtorva trageri, încetarea focului și adăpostirea.

În capitolul V a fost consemnat doar atât: „trageri”, ceea ce îmi permit a interpreta ca fiind vorba despre tragerile propriu-zise cu tunurile. Tunurile folosite efectiv la trageri au fost: de 75 mm-tun francez semi-fix, tunul tip ”Skoda” de 76,5 mm și auto-tunul de 57 mm.

În capitolul VI sunt prezentate operațiunile în ordine cronologică, respectiv: demontarea, îmbarcarea și pregătirea armamentului de artilerie pentru transportul din Constanța la București.

Aceste aplicații de apărare contra aeronavelor s-au desfășurat conform unor proceduri operaționale, astfel: executarea recunoașterilor în teren; desfășurarea aparaturii, ocuparea terenului și camuflarea; stabilirea legăturilor și transmisiunilor; supravegherea spațiului aerian și transmiterea informațiilor; stabilirea funcționării dispozitivului de apărare contra aeronavelor și indicarea poziției aviației inamice prin lovituri de tun; cooperarea cu aviația de vânătoare; deplasarea mijloacelor în teren; protejarea și întreținerea personalului²⁴.

După cum ușor putem observa, exercițiile de instrucție pentru luptă au fost extrem de complexe. La realizarea lor au participat foarte mulți militari, care trebuiau să fie extrem de atenți, pentru a evita accidentele. Au fost transportate în poligonul de tragere foarte multe materiale, armament și muniție de luptă. Pozițiile din care au fost filmate aplicațiile au fost special alese, pentru a obține o continuitate a cadrelor și o cât mai bună redare a exercițiului respectiv. Și peisajele trebuiau să fie cât mai impresionante, căci nu-i așa, contează foarte mult și imaginea vizuală transmisă. Aparatele de filmat nu erau dintre cele mai performante, așadar militarii trebuiau să fie cât mai grupați, pentru a putea fi prinși în cadru.

Scopul urmărit de autoritățile militare prin desfășurarea exercițiilor de instrucție a fost completarea și perfecționarea tehnicii de

²⁴ Idem, fond *Regimentul Artilerie Antiaeriană*, dosar 59, f.40 v.

tragere și apărare a militarilor. Executarea tragerilor de instrucție era obligatorie pentru toți militarii, tocmai pentru a căpăta experiență și a fi cât mai bine pregătiți într-un eventual caz real. Aceștia mergeau în poligoane de mai multe ori pe an, fiind alocat un buget special pentru aceste aplicații. Și scopul propagandistic a fost atins, prin înregistrarea lor pe peliculă cinematografică și ulterior, prin proiectarea în fața militarilor din toate unitățile din țară.

Aceste obiective au fost îndeplinite, mai ales după prima conflagrație mondială, grație implicării autorităților în procesul de perfecționare și modernizare a tehnicilor de luptă a armatei române.

Nu putem încheia scurta noastră prezentare, fără a da citire câtorva curiozități, fapte și întâmplări din lumea filmului (de data aceasta, nu de război), așa cum apar ele înscrise în volumul de amintiri despre film și eroi al veteranului cinematografului românesc, Traian Popescu-Tracipone²⁵: *în stilul poate nu știți..., într-un studio californian, când o scenă cerea utilizarea unui splendid ciorchine de strugure, acesta nu era folosit; ca „dublură” se foloseau măslina montate artificial în ciorchini, deoarece pe ecran acestea dădeau o impresie mai apropiată de...strugure! De obicei, plăcintele cu care actorii se bombardau în filme erau din dade sălbatică, pentru că acestea păreau mai fotogenice pe ecran! Petele de grăsime pe care le vedeam pe fața actorilor în luptă cu oboseala sau eforturile în rolul lor, erau făcute cu ciocolată! Rolurile de indieni în filmele californiene erau jucate totdeauna de mexicani! Geamurile pe care le spărgea un actor ca James Cagney, cu violența specifică rolului, erau confecționate din...zahăr!*

***THE MILITARY'S EXERCICES FROM THE ANADALCHIOI
POLYGON, IMMORTALIZED ON THE CINEMATOGRAPHIC
FILM, IN 1927th***

Keywords: Military Cinematography, War Correspondents, Interwar

Incontestable is the fact that the cinematography became a real industry. People who are following this movement know that, beginning with France and the great Lumière, all the world's states had realised that is the source of prosperity which this industry produces.

²⁵ Traian-Popescu Tracipone, *Amintiri despre film și eroi*, Editura Militară București, 1990, p.167.

In Romania, the first national movies had appeared as an effect of the knowledge's and wish they had a huge impact above the population, trying during the ages to import the technical innovation of Lumière.

In the first decades of the twentieth century the cinematography has been taken by the army as a way of moral education, national education, instruction and military education.

We would like to present a cinematographic program which had begun in September-October 1927th, in Military Polygon Anadalchioi and it was a complex action. It had also distinguished the importance of enlisted military's instruction.